

Горінов Павло Валерійович,
кандидат юридичних наук, доцент, заслужений
працівник соціальної сфери України, директор
Навчально-наукового інституту права та політології,
професор кафедри приватного права та галузевих
юридичних дисциплін Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова

Деякі засади адміністративно-правового забезпечення молодіжної політики щодо повернення молодих громадян в Україну

Адміністративно-правове регулювання молодіжної політики розглядається як важливий напрям модернізації публічного адміністрування в Україні. Його основою мають бути принципи, що гармонізують свободу особи з публічними інтересами. Такі принципи забезпечують єдність нормативної системи та надають їй ціннісного характеру. Вони особливо важливі в умовах війни та соціально-економічної нестабільності. Інструменти прозорості, підзвітності й електронної участі підвищують ефективність молодіжної політики. Проте через відсутність глибокої теоретичної бази виникає ризик їх декларативного застосування [1]. Основна проблема полягає в розриві між задекларованими принципами молодіжної політики та їх реалізацією. Потрібне концептуальне переосмислення принципів, їх ієрархізація та створення дієвих механізмів реалізації. Це особливо актуально в умовах реформ децентралізації та воєнного стану. Без належного теоретичного підґрунтя державні програми ризикують втратити практичну значущість [1].

Д. Андрєєва проаналізувала систему адміністративно-правового регулювання молодіжної політики в Україні, до якої входять суб'єкти, об'єкти й механізми впливу. Вона наголошує на створенні умов для розвитку молоді через взаємодію державних і громадських інституцій. Принцип законності проявляється у нормативній базі й компетенціях органів влади. Демократизм та публічність забезпечуються через участь громадських організацій. Соціальна спрямованість виявляється у фокусі на працевлаштуванні й інтеграції [2]. О. Блиндюк визначає ключовими принципами молодіжної політики повагу до поглядів молоді, її участь у прийнятті рішень і соціальний захист. Значущими також є рівність доступу до послуг і врахування історичних та національних особливостей. Авторка підкреслює необхідність гармонізації зусиль держави, суспільства й молоді. Узгодження потреб молодих громадян з економічним потенціалом держави є передумовою ефективної політики. Принцип участі молоді сприяє інклюзивності та демократизації управління. Популяризація ініціатив зміцнює громадянську свідомість [3]. Я. Біляєв акцентує на принципах як інструментах соціальної мобільності молоді. Автор наголошує на відповідальності держави створювати сприятливі умови, але виступає за стримане втручання влади. Молодь має брати участь у політиці, а державні інституції — бути відкритими до консультацій. Пріоритет надається підтримці тих, хто реально потребує

допомоги. Молодь визнається соціальним ресурсом, що потребує стимулювання самореалізації. Основоположним є принцип рівних можливостей [4].

Закон України «Про основні засади молодіжної політики» закріплює принципи участі, рівності, обґрунтованості рішень і міжвідомчої взаємодії. Ці принципи окреслюють функції держави у формуванні політики та механізми її реалізації. Принцип участі втілюється через молодіжні ради, громадські слухання та інші консультативні механізми. Обґрунтованість вимагає використання актуальних даних про молодь. Дотримання рівності гарантується незалежно від соціального статусу чи походження. Міжвідомча взаємодія забезпечує узгодженість між державними й недержавними суб'єктами [5]. Указ Президента № 94/2021 про Національну молодіжну стратегію до 2030 року визначає концептуальні принципи: цілісність, субсидіарність, участь, доказовість, інклюзивність і рівність можливостей. Принцип цілісності охоплює всі молодіжні групи, а участь гарантує залучення до ухвалення рішень. Субсидіарність означає, що держава допомагає, а не заміщає ініціативу молоді. Доказовість вимагає базування рішень на об'єктивних даних. Інклюзивність спрямована на підтримку вразливих груп. Принципи реалізуються через інститути участі, міжгалузеву співпрацю та молодіжні ініціативи [6].

Згідно з дослідженням Cedos, 76 % молоді за кордоном виявили бажання повернутися до України. Мотивами є патріотизм, зв'язок із родиною та бажання зробити внесок у майбутнє країни. Молодь розглядає повернення як місію, а не лише зміну місця проживання. Багато хто хоче застосувати набутий у Європі досвід на користь Україні. Водночас частина респондентів залишаються за кордоном через безпеку, доступ до соціальних гарантій та ринку праці. Недостатня підтримка молодіжних ініціатив в Україні також є стримувальним чинником [7]. Kyiv Post вказує, що серед основних бар'єрів для повернення молоді є небезпека, економічна нестабільність і корупція. Молоді українці водночас зберігають глибокий зв'язок із Батьківщиною. Вони очікують державних програм підтримки — від житла до інформування про перспективи. Також важливо створити середовище, де повернення буде підтриманим, а не осудженим. Молодь вимагає реформ у сфері правосуддя, боротьби з корупцією й соціального захисту. Рішення про повернення залежить від здатності держави гарантувати безпечне й перспективне життя [8].

Отже, адміністративно-правове забезпечення політики повернення молоді має ґрунтуватися на системному нормативному регулюванні участі органів виконавчої влади у формуванні умов для репатріації. Основною засадою є пріоритет безпеки, який передбачає створення законодавчих гарантій для молодих громадян, що повертаються з-за кордону. Не менш важливою є адміністративна підтримка через запровадження державних програм соціальної адаптації, працевлаштування, освітнього і житлового забезпечення. Адміністративні процедури повинні бути прозорими, доступними і цифровізованими, що дозволить молоді швидко інтегруватися в

українське суспільство. Законодавче забезпечення також має передбачати участь органів місцевого самоврядування у реалізації молодіжної політики повернення, з урахуванням регіональних потреб.

Другим блоком засад є підтримка гідного рівня життя, що реалізується через механізми адміністративного стимулювання: податкові пільги, допомога при релокації, гарантоване перше робоче місце. Значну роль відіграють інформаційно-консультативні сервіси — національні онлайн-платформи, гарячі лінії, центри підтримки молоді. Повернення молодих українців має стати пріоритетом національної політики, що закріплюється відповідними положеннями державних стратегій, актів уряду та галузевих нормативно-правових актів. У цьому контексті важливо також забезпечити міжвідомчу координацію зусиль органів внутрішніх справ, освіти, економіки, соціальної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 27 квітня 2021 року № 1414-IX. Відомості Верховної Ради України. 2021, № 28, ст. 233. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20>.
2. Андреева Д. Адміністративно-правове регулювання молодіжної політики в Україні. Право і суспільство. 2019. № 1. С. 118–123.
3. Блиндюк О. Принципи державної молодіжної політики: європейський вектор розвитку. Молодіжна політика: теорія і практика. 2018. № 2. С. 6–11.
4. Біляєв Я. В. Соціальна мобільність молоді як пріоритет державної політики // Вісник НАДУ. 2019. № 4. С. 55–61.
5. Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 27 квітня 2021 року № 1414-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20>
6. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року: Указ Президента України від 3 березня 2021 року № 94/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/942021-37061>
7. Вплив війни на молодь в Україні: результати дослідження Cedos. 2023. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vplyv-vijny-na-molod-v-ukrayini>
8. Kyiv Post. Young Ukrainians weigh return home from abroad. 2023. URL: <https://www.kyivpost.com>